

**Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy
Domowej oraz Ochrony Osób
Doznających Przemocy Domowej
dla Gminy Belsk Duży
na lata 2024 – 2030**

Belsk Duży, 2024

Spis treści

Rozdział I.	3
Uwarunkowania prawne	3
1.1. Podstawa prawna	3
1.2. Uzasadnienie aktualizacji Programu, w tym zmiany jego nazwy	4
1.3. Znowelizowana terminologia prawna z zakresu przemocy domowej	5
1.4. Inne regulacje prawne	6
Rozdział II.	
Charakterystyka zjawiska przemocy	8
2.1. Teoretyczne podstawy przemocy domowej	8
2.2. Rodzaje przemocy	9
2.3. Cykle przemocy	10
2.4. Skutki przemocy domowej	11
Rozdział III.	
Diagnoza zjawiska przemocy na terenie Gminy Belsk Duży	13
3.1. Przemoc na terenie gminy w opinii dorosłych mieszkańców	13
3.2. Przemoc w szkole i w domu	14
3.3. Skala zjawiska przemocy na terenie gminy	18
3.4. Zasoby lokalne umożliwiające przeciwdziałanie zjawiska przemocy domowej	20
3.5. Analiza SWOT	22
Rozdział IV	25
Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Gminy Belsk Duży na lata 2024 – 2030	25
4.1. Adresaci	25
4.2. Realizatorzy	25
4.3. Cele i zadania	26
4.4. Źródła finansowania	30
4.5. Monitoring i ewaluacja	30

Rozdział I.

Uwarunkowania prawne

1.1. Podstawa prawna

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. z 2024, poz.424) w art. 6 ust. 2 pkt 1 nakłada na samorząd gminy obowiązek opracowania i realizacji gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej.

Zgodnie z art. 9d ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę Niebieskie Karty, której procedura od sierpnia 2010 r. nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą domową. Procedura Niebieskie Karty obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Przedstawiciele podmiotów, o których wyżej mowa realizują procedurę Niebieskiej Karty w oparciu o zasadę współpracy i przekazują informacje o podjętych działaniach przewodniczącemu zespołu interdyscyplinarnego. Wszczęcie procedury Niebieskie Karty następuje przez wypełnienie formularza Niebieska Karta w przypadku powzięcia, w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia stosowania przemocy wobec członków rodziny lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny lub przez osobę będącą świadkiem przemocy domowej.

Wszystkie instytucje państwowe i samorządowe, które w związku ze swoją działalnością podjęły informację o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu, zobowiązane są niezwłocznie poinformować o tym prokuraturę lub policję. Zaniechanie tego obowiązku może skutkować odpowiedzialnością karną.

1.2. Uzasadnienie aktualizacji Programu, w tym zmiany jego nazwy

Dotychczas w Gminie Belsk Duży realizowano *“Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2022-2026”*. Po uchwaleniu niniejszego Programu wystąpiło szereg przesłanek, które implikują konieczność zaktualizowania jego postanowień tak, aby w pełni spełniał on swoje cele w zamierzonym wymiarze czasowym z perspektywą do roku 2030.

Na potrzebę dostosowania celów i terminologii Programu do nowych realiów prawno-społecznych panujących w 2024 r. złożyły się dwa aspekty:

1) nowelizacje aktów prawnych zmieniające w bardzo rozległy sposób regulacje krajowego systemu przeciwdziałania przemocy, które wprowadzono na podstawie:

- Ustawy z dnia 13 stycznia 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2023 poz. 614);
- Ustawy z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2023 poz. 535);
- Ustawy z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2023 poz. 2809).

2) przyjęcie w ślad za ww. nowelizacjami nowego Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024–2030¹, a co za tym idzie pojawiła się konieczność zapewnienia spójności niniejszego Programu z nowym Programem Rządowym.

Biorąc powyższe pod uwagę, niniejszemu dokumentowi nadano w 2024 r. zaktualizowaną nazwę *„Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Gminy Belsk Duży na lata 2024 – 2030”*.

Charakterystyka nowych pojęć legalnych polskiego systemu przeciwdziałania przemocy została przedstawiona w następnym rozdziale.

¹ Uchwała nr 205 Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2023 r. w sprawie ustanowienia Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030 (M.P. 2023 poz. 1232)

1.3. Znowelizowana terminologia prawna z zakresu przemocy domowej

Wskazana wyżej Ustawa z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw weszła w życie w zasadniczej swojej części 22 czerwca 2023 r. Od tego dnia ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie nosi nową nazwę: „o przeciwdziałaniu przemocy domowej”, a w ślad za tym wprowadzono do polskiego porządku prawnego definicję legalną zjawiska „przemocy domowej”, która zastąpiła dotychczasowe pojęcie „przemocy w rodzinie”.

Przez **przemoc domową** rozumie się w art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy: *„jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:*

- a) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia*
- b) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną*
- c) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę*
- d) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej*
- e) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej”.*

Natomiast w myśl nowej definicji **osoba doznająca przemocy domowej** (art. 2 ust. 1 pkt 2) to:

- a) małżonek, także w przypadku, gdy małżeństwo ustało lub zostało unieważnione, oraz jego wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,*
- b) wstępni i zstępni oraz ich małżonkowie,*
- c) rodzeństwo oraz ich wstępni, zstępni i ich małżonkowie,*
- d) osoby pozostające w stosunku przysposobienia i jej małżonek oraz ich wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,*
- e) osoby pozostające obecnie lub w przeszłości we wspólnym pożyciu oraz jej wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,*
- f) osoby wspólnie zamieszkujący i gospodarujący oraz ich wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,*

g) osoby pozostające obecnie lub w przeszłości w trwałej relacji uczuciowej lub fizycznej niezależnie od wspólnego zamieszkiwania i gospodarowania,

h) małoletni

– wobec których jest stosowana przemoc domowa

Przez **osobę doznającą przemocy domowej** należy także rozumieć małoletniego będącego świadkiem przemocy domowej wobec osób, o których mowa wyżej (art. 2 ust. 2).

Osoba stosująca przemoc domową (art. 2 ust. 1 pkt 3) to osoba pełnoletnia, która dopuszcza się przemocy domowej wobec ww. osób doznających przemocy.

Świadek przemocy domowej (art. 2 ust. 1 pkt 4) – należy przez to rozumieć osobę, która posiada wiedzę na temat stosowania przemocy domowej lub widziała akt przemocy domowej.

1.4. Inne regulacje prawne

Zachowania przemocowe mogą wypełniać znamiona różnych typów czynów zabronionych penalizowanych przez przepisy Kodeksu karnego. Jeżeli przemoc ma charakter ciągły, zostanie zakwalifikowana jako przestępstwo znęcania się nad rodziną z art. 207 Kodeksu, które jest ścigane z urzędu.

Artykuł 207 Kodeksu karnego stanowi, że:

„§ 1. Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osoba nieporadną ze względu na jej stan psychiczny i fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat.

§ 2. Jeżeli czyn określony w §1 połączony jest ze stosowaniem szczególnego okrucieństwa, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do 10 lat.

§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w §1 lub 2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od 2 do 12 lat”.

Program będzie realizowany w oparciu o następujące akty prawne:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku (Dz.U. 1997 nr 78 poz. 483 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. 2024, poz. 424),
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. 2023, poz. 901),

- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. 2024 poz.177),
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. 2023 poz. 2151),
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. 2024 poz. 609),
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. 2023 poz. 1939),
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. 2023 r. poz. 571),
- Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (t.j. Dz. U. 2024 r. poz. 145),
- Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz. U. 2023 poz. 2809),
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks Karny (t.j. Dz. U. 2024 poz. 17),
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (t.j. Dz. U. 2024 poz. 37),
- Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz. U. 2023 poz. 1550),
- Ustawa z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym (t.j. Dz. U. 2024 r. poz. 560).

Rozdział II.

Charakterystyka zjawiska przemocy

2.1. Teoretyczne podstawy przemocy domowej

Przemoc w rodzinie określana jest w literaturze, jako „każde zachowanie skierowane wobec osoby bliskiej, którego celem jest utrzymanie nad nią kontroli i władzy”. Przemoc w rodzinie to *"zamierzone, wykorzystujące przewagę sił działanie przeciwko członkowi rodziny naruszające jego godność oraz podstawowe prawa i wolności, powodujące cierpienie i szkody"*.²

Rodzina jest najważniejszym środowiskiem w życiu człowieka, kształtującym osobowość, system wartości, poglądy i styl życia. Ważną rolę w prawidłowo funkcjonującej rodzinie odgrywają wzajemne relacje pomiędzy rodzicami, oparte na miłości i zrozumieniu.

W przypadku dezorganizacji rodzina nie jest w stanie realizować podstawowych zadań, role wewnątrzrodzinne ulegają zaburzeniu, łamane są reguły, a zachowania poszczególnych członków rodziny stają się coraz bardziej niezgodne z normami prawnymi i moralnymi oraz oczekiwaniami społecznymi. Przemoc domowa może być zarówno skutkiem, jak i przyczyną dysfunkcji w rodzinie. Należy ją zaklasyfikować do kategorii zachowań negatywnych o dużej szkodliwości społecznej. Prowadzi do poważnych naruszeń norm moralnych i prawnych, tragicznych skutków psychologicznych, a w skrajnych przypadkach do poważnych okaleczeń czy zabójstw.³

Wokół przemocy narosło wiele mitów. Jednym z nich jest przekonanie, że jest to zjawisko marginalne, występujące wyłącznie w patologicznych środowiskach. Tymczasem według danych statystycznych przemoc domowa jest zjawiskiem powszechnym i stanowi poważny problem społeczny. Znęcanie się nad rodziną jest najczęściej popełnianym przestępstwem w Polsce, zaraz po przestępstwach przeciwko mieniu i życiu.⁴

Przemoc ze strony najbliższej osoby jest doświadczeniem traumatycznym, okaleczającym psychikę. Przemoc domowa przybiera różne formy: od przemocy fizycznej, przez przemoc psychiczną i seksualną, po przemoc ekonomiczną. Przemoc domowa rzadko jest incydem jednorazowym. Zazwyczaj ma ona charakter długotrwały i cykliczny.

² Nowakowska, 2008, s.21.

³ Sasal, 2005, s. 16–19.

⁴ Tomaszewska, 2007, s. 36–37.

2.2. Rodzaje przemocy

W literaturze przedmiotu wyróżnia się następujące formy przemocy:

1. **Przemoc fizyczna** – to forma agresji łącząca się naruszeniem granic ciała. Jej celem jest zadanie „Ofierze” bólu fizycznego, uszkodzenie jej ciała, pogorszenie jej zdrowia lub pozbawienie ją życia. Przejawia się poprzez: szarpanie, kopanie, popychanie, obezwładnianie, duszenie, odpychanie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, bicie otwartą ręką, pięściami, różnymi przedmiotami, przypalanie papierosem, topienie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni, pozostawienie w niebezpiecznym miejscu, nie udzielenie niezbędnej pomocy, itp.
2. **Przemoc psychiczna** – to zachowanie, którego celem jest umniejszanie poczucia własnej wartości, wzbudzanie w osobie doznającej przemocy strachu. Ta forma przemocy powoduje poważne szkody psychologiczne. Przejawia się poprzez: wyśmiewanie opinii, poglądów, przekonań, religii, pochodzenia, narzucanie swojego zdania, poglądów, stałe ocenianie, krytykę, wmawianie choroby psychicznej, izolowanie, kontrolowanie, ograniczanie kontaktów z innymi ludźmi, wymuszanie posłuszeństwa i podporządkowania, ograniczanie snu, pożywienia i schronienia, wyzywanie, używanie wulgarnych epitetów, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie, stosowanie gróźb, szantażowanie, itp.
3. **Przemoc seksualna** – to zmuszanie osoby do aktywności seksualnej wbrew jej woli, a także kontynuowaniu aktywności seksualnej, gdy ta osoba nie jest w pełni świadoma, bez pytania jej o zgodę lub gdy na skutek zaistniałych warunków obawia się odmówić. Przejawia się poprzez: gwałt, wymuszanie pożycia seksualnego, nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, zmuszanie do seksu z osobami trzecimi, sadyzm w pożyciu, wyśmiewanie wyglądu, ciała i krytykę zachowań seksualnych, itp.
4. **Przemoc ekonomiczna** – to celowe niszczenie czyjejś własności, pozbawianie środków lub stwarzaniem warunków, w których nie są zaspokajane niezbędne dla przeżycia potrzeby. Przejawia się poprzez: okradanie, zabieranie pieniędzy, nie łożenie na utrzymanie, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, niezaspokajanie podstawowych, materialnych potrzeb rodziny, szantażowanie, zaciąganie długów i kredytów bez zgody współmałżonka, zmuszanie do pożyczek, uniemożliwianie korzystania z pomieszczeń niezbędnych do zaspokajania potrzeb (kuchnia, łazienka) itp.

- 5. Zaniedbanie** – to ciągle niezaspokajanie podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych. Tej formy przemocy najczęściej doświadczają dzieci. Przejawia się poprzez: nie dawanie (dziecku) środków na utrzymanie, pozbawianie jedzenia, ubrania, schronienia, brak pomocy w chorobie, nie udzielenie pomocy, uniemożliwianie dostępu do miejsc zaspokojenia podstawowych potrzeb: mieszkania, kuchni, łazienki, łóżka.
- 6. Cyberprzemoc** - to przemoc z użyciem urządzeń elektronicznych, najczęściej telefonu bądź komputera. Przejawia się poprzez: agresję słowną, np. wyzywanie na czatach internetowych, umieszczanie komentarzy na forum internetowym w celu ośmieszenia, sprawienia przykrości lub wystraszenia innej osoby; upublicznianie upokarzających, przerobionych zdjęć i filmów, zamieszczanie przykrych komentarzy na profilach innych osób w portalach społecznościowych, włamanie na konto i podszywanie się pod kogoś w celu zamieszczania w jego imieniu obraźliwych postów i zdjęć na profilach innych użytkowników, szantażowanie, ujawnianie sekretów, wykluczanie z grona „znajomych” w Internecie, celowe ignorowanie czyjejś działalności w sieci⁵.

2.3. Cykle przemocy

Przemoc domowa rzadko jest incydem jednorazowym, zazwyczaj ma ona charakter długotrwały i cykliczny. Można wyszczególnić powtarzające się fazy, które razem tworzą pewnego rodzaju cykle przemocy. Znajomość faz pozwala lepiej zrozumieć charakter i specyfikę problemu. Możemy wyróżnić trzy fazy powtarzającego się cyklu. Są to:

- 1. Faza narastania napięcia** – jest to pierwsza faza, w której dochodzi do stopniowego wzrostu napięcia, w której osoba stosująca przemoc jest stale napięta i poirytowana, zaś osoba doznająca przemocy obarcza siebie winą i stara się za wszelką cenę uniknąć kolejnej awantury;
- 2. Faza ostrej przemocy** – jest to druga faza, w której napięcie prowadzi do wybuchu gniewu i rozładowania agresji. Partner staje się gwałtowny, wpada w szal, jakiś drobiazg wywołuje awanturę. Osoba doświadczająca przemocy może doznać obrażeń zagrażających jej zdrowiu i życiu. Najczęściej to w tej fazie, osoby doznające przemocy wzywają policję, szukają pomocy;

⁵ A. Borkowska, *Cyberprzemoc. Włącz blokadę na nękanie*, NASK Akademia, s. 8.

3. Faza miodowego miesiąca – jest to trzecia faza, w której osoba stosująca przemoc wyraża skruchę, składa obietnice, obiecuje poprawę. „Sprawca” jest czuły, troskliwy, zapewnia o swojej miłości. Przeprosinom często towarzyszą łzy i prezenty. W tej sytuacji osoba doznająca przemocy często czuje się odpowiedzialna za to, co się stało i postanawia dać sprawcy „drugą szansę”. Faza miodowego miesiąca zatrzymuje ofiarę w sytuacji przemocy, bo łatwo pod jej wpływem zapomnieć o koszmarze pozostałych dwóch faz. Niestety faza miodowego miesiąca nie trwa długo. Po jakimś czasie napięcie znowu narasta i cały cykl przemocy się powtarza. Z biegiem czasu przemoc staje się coraz gwałtowniejsza, dotkliwsza. Cykliczność przemocy sprawia, że osobom doświadczającym przemocy trudno jest podjąć działania mające na celu zatrzymanie przemocy.

Przemoc fizyczna, seksualna, psychiczna i ekonomiczna popełniona na szkodę osób najbliższych jest przestępstwem. Jeżeli przemoc ma charakter ciągły, może być zakwalifikowana jako przestępstwo znęcania się nad rodziną (art.207 kk.), za które grozi kara pozbawienia wolności od trzech miesięcy do 5 lat. Jeśli sprawca działa ze szczególnym okrucieństwem lub jeżeli osoba pokrzywdzona targnie się na własne życie, sprawca podlega karze odpowiednio od roku do lat 10 i od 2 do 12 lat.

2.4. Skutki przemocy domowej

Skutki przemocy domowej to nie tylko szkody fizyczne, ale również trwałe następstwa w psychice człowieka. Bezpośrednie skutki przemocy można podzielić na:

- objawy fizyczne (m.in. urazy, obrzęki, otarcia, rany, złamania, stłuczenia, zadrapania, oparzenia, siniaki, choroby w wyniku powikłań i stresu),
- objawy emocjonalne (m.in. smutek, wycofanie, wzrost lęku i niepokoju, izolacja, depresja, próby samobójcze, samobójstwa, zmienność nastrojów, niska samoocena i poczucie własnej wartości, zespół stresu pourazowego, napady paniki, zaburzenia snu, zaburzenia psychosomatyczne),
- objawy społeczne (m.in. wycofanie społeczne, nieufność, nieumiejętność nawiązywania kontaktu, wyuczona bezradność, spadek poczucia kompetencji),
- objawy seksualnego wykorzystywania dziecka (m.in. seksualizacja kontaktów międzyludzkich, wciąganie innych dzieci w nietypową aktywność seksualną, świadomość

seksualna wykraczająca poza poziom dojrzałości dziecka, ucieczki z domu, próby samobójcze, problemy psychiatryczne).

Z powodu wielu przykrych doświadczeń cierpią nie tylko osoby, które tej przemocy doznają, ale również bezsilni świadkowie obserwujący akty przemocy - najczęściej dzieci. Dzieci krzywdzone charakteryzują się zaburzeniem zachowania związanym z trudnościami kontrolowania emocji i rozpoznawania sytuacji społecznych oraz obniżeniem poziomu empatii. Przemoc, zwłaszcza w rodzinie, burzy porządek moralny. Zmierza do ukształtowania takiego obrazu świata, wzoru przekonań i sądów, w którym wpisana jest ona jako norma. Dziecko wytwarza w sobie przekonanie, że wzajemne relacje polegają na oddziaływaniu na siebie „sprawcy” i „ofiary”. Brutalne wzorce osobowe utrwalają się tak, iż młody człowiek nie ma oporów przed biciem i maltretowaniem słabszych i młodszych kolegów, czym rekompensuje sobie doznane krzywdy. Maltretowanie dzieci zaburza ich rozwój poznawczy i społeczny, co objawia się trudnościami w nawiązywaniu kontaktów interdyscyplinarnych, ograniczając tym samym możliwość wyrównania doznawanego braku więzi emocjonalnych. Poszkodowane dzieci z reguły są nieufne, nastawione do otoczenia wrogo, pełne negatywizmu, słabo reaktywne, często przyjmują postawę biernego oporu. W sytuacjach interpersonalnych dzieci te ujawniają mniejszą ekspresyjność emocjonalną, zachowują się nieprzystępnie i unikają kontaktów z innymi dziećmi.

Rozdział III.

Diagnoza zjawiska przemocy na terenie Gminy Belsk Duży

3.1. Przemoc na terenie gminy w opinii dorosłych mieszkańców

Istotnym elementem każdego postępowania diagnostycznego są badania, których celem jest poznanie opinii środowiska lokalnego odnośnie przedmiotu diagnozy. Przedstawione poniżej wyniki reprezentują badania przeprowadzone w 2024 roku w ramach diagnozy problemów przemocy w Gminie Belsk Duży. W badaniu wzięło udział łącznie 140 osób, z czego 69% stanowiły kobiety a 31% - mężczyźni. Średnia wieku respondentów wyniosła 33 lata.

Badanie mieszkańców gminy Belsk Duży w zakresie problemu przemocy miało na celu, oszacowanie liczby rodzin zagrożonych przemocą domową, a także sprawdzenie, czy mieszkańcy wiedzą, czym jest przemoc i jakie zachowania klasyfikuje się jako zachowania przemocowe.

Najważniejsze wyniki badania:

- Większość badanych mieszkańców gminy Belsk Duży twierdzi, że przemoc domowa w ich miejscowości jest rzadkim zjawiskiem. Jednakże warto zauważyć, że co piąty z badanych uznał, że zjawisko przemocy domowej jest raczej częste.
- Większość badanych twierdzi, że nie zna osób doświadczających przemocy domowej. Niepokojący jest fakt, iż co dziesiąty z respondentów ma w swoim otoczeniu osoby, które doświadczają przemocy domowej, a kolejne 7% ma podejrzenia, że u osób które zna występuje przemoc domowa. Dane te w pośredni sposób pokazują, że zjawisko przemocy domowej jest obecne na terenie gminy.
- Mieszkańcy gminy uważają, że przyczynami występowania zjawiska przemocy wobec członków rodziny są m.in.: nieumiejętność radzenia sobie z problemami, stres, brak posłuszeństwa dzieci, odmienne zdanie członków rodziny, bezrobocie rodziców, choroba psychiczna, a także zła sytuacja materialna rodziny.
- Co siódmy z ankietowanych mieszkańców przyznał, że doświadczył przemocy od członka swojej rodziny. Prawie połowa badanych, którzy doświadczyli przemocy domowej odpowiedziała, że wielokrotnie w przeszłości doznawali przemocy, ale teraz już się ona nie powtórzy. 38% respondentów doświadczyło przemocy jednorazowo i taka sytuacja już się więcej nie powtórzyła. 5% przyznało, że w przeszłości wielokrotnie doznawał

przemocy i mają obawy, że sytuacja się powtórzy w przyszłości. Natomiast, co jest bardzo niepokojące, co dziesiąty z badanych mieszkańców przyznaje, że doznawali przemocy w przeszłości i nadal jej doznają. Osoby doświadczające przemocy najczęściej zaznaczały, iż były ofiarami przemocy psychicznej, fizycznej i ekonomicznej.

- Tylko jeden na czterech respondentów, którzy doznawali przemocy zgłosił się po pomoc na policję lub do pomocy społecznej.
- Co trzeci z respondentów uważa, że czasami zdarza się, że policja nie podejmuje interwencji, pomimo zgłoszenia. Dodatkowo jeden na trzech badanych uważa, że bardzo często zdarza się wycofanie zgłoszenia o stosowaniu przemocy, a 38% - że takie sytuacje zdarzają się czasami. Ankietowani mieszkańcy są zdania, że w przypadku przemocy domowej dochodzenie i postępowania sądowe są długotrwałe, a orzekane wyroki zbyt łagodne. Ponadto uważają, że warunki i procedury przesłuchania są złe, a prokuratura umarza sprawy.
- Większość badanych nie zgadza się ze stwierdzeniem, że aby prawidłowo wychować dziecko należy od czasu do czasu dawać mu klapsa. Również 80% respondentów jest przeciwnych twierdzeniu, że dziecko powinno bać się rodziców, wtedy łatwiej o posłuszeństwo i szacunek. Co trzeci z badanych uważa, że bicie dziecka jest oznaką bezradności rodziców oraz, że stosowanie kar fizycznych powinno być zakazane prawem.
- Zdaniem ankietowanych w walce z przemocą domową pomogłyby: edukacja społeczeństwa, zaostrzenie kar dla sprawców przemocy, poprawa sytuacji materialnej rodzin oraz zwiększenie niezależności finansowej kobiet.

3.2. Przemoc w szkole i w domu

W badaniu udział wzięli uczniowie szkół w gminie Belsk Duży: 149 uczniów klas 4-6 i 77 uczniów klas 7-8 ze szkół podstawowych. Badanie przeprowadzono metodą CAWI. Zjawisko przemocy w środowisku młodych ludzi staje się problemem coraz bardziej aktualnym i wymagającym podjęcia odpowiednich rozwiązań. Agresja ujawniająca się w szkole często ma swoje źródła w przemocy domowej, kiedy rodzice uczą swoje dzieci niewłaściwych wzorców reagowania i podejmowania kontaktów z innymi ludźmi. Przeprowadzone ankiety wśród uczniów w gminie Belsk Duży pozwalają przyjrzeć się dokładniej nasileniu zjawiska przemocy w środowisku szkolnym i domowym.

Najważniejsze wyniki:

- Uczniowie w gminie Belsk Duży deklarują bardzo dobre lub dobre relacje z rodzicami lub opiekunami. Pozytywne relacje rodzinne i umiejętne postępowanie wychowawcze rodziców jest jednym z silniejszych czynników chroniących dorastające dzieci przed angażowaniem się w zachowania ryzykowne i problemowe. Rozwijanie pozytywnych relacji międzyludzkich w okresie dorastania jest jednym z kluczowych elementów sprzyjających skuteczności programów profilaktycznych. Czynnikiem chroniącym przed podejmowaniem zachowań ryzykownych i niepożądanych u dzieci i młodzieży są niewątpliwie dobre relacje z osobami dorosłymi, którzy stanowią mogą dla nich oparcie i źródło wiedzy.
- Ważnym elementem relacji uczniów ze szkołą jest jakość kontaktów z nauczycielami. Uczniowie mniejszym zaufaniem obdarzają nauczycieli niż rodziców, jednakże jak wynika z przeprowadzonych badań, uczniowie mają w większości dobre relacje z nauczycielami. Co trzeci z młodszych i co szósty ze starszych uczniów ocenia swoje relacje z nauczycielami nawet jako bardzo dobre, a niewielki odsetek jako złe lub bardzo złe.
- Większość uczniów twierdzi, że w ich szkole nie ma uczniów, których się boją i czują się w szkole bezpiecznie. Jednakże prawie co trzeci z młodszych i co szósty ze starszych uczniów przyznaje, że są w szkole uczniowie, których się boją, a co siódmy uczeń klas 4-6 oraz co dziesiąty uczeń klas 7-8, że nie czują się w swojej szkole bezpiecznie.
- Z badania wynika, że uczniowie w zdecydowanej większości dobrze czują się w swoich klasach. Większość uczniów twierdzi, że ma w klasie lub w szkole osobę, której może się zwierzyć, gdy jest jej z czymś trudno. Jednakże co szósty z młodszych i co piąty ze starszych uczniów przyznaje, że nie ma takiej osoby.
- Uczniowie w gminie Belsk Duży przyznają, że w ich szkole najczęściej zdarzają się sytuacje obgadywania za plecami, wyśmiewania i przezywania, unikania, ignorowania i wykluczania z grupy, a także kopania i bicia, a wśród starszych uczniów - aktów wandalizmu. Uczniowie ocenili, że w ich szkole rzadko (kilka razy w roku) lub nigdy nie dochodzi do zabierania pieniędzy lub rzeczy, a także do sytuacji grożenia komuś bądź szantażowania.
- Zdaniem ankietowanych uczniów wymienionych wyżej aktów agresji częściej dopuszczają się chłopcy niż dziewczęta, a do przemocy dochodzi najczęściej podczas przerw.

- Zdaniem ankietowanych uczniowie zachowują się agresywnie głównie dlatego, że są źle wychowani przez rodziców oraz lubią poniżać innych i nie ponoszą za to żadnych konsekwencji. Dodatkowo robią to, bo chcą mieć respekt lub chcą osiągnąć swoje cele. Część badanych uważa, że uczniowie zachowują się agresywnie, bo nie wiedzą, że sprawiają komuś krzywdę.
- Większość ankietowanych uczniów ocenia swoje zachowanie w szkole jako bardzo dobre lub nawet wzorowe. Co szósty uczeń uważa, że zachowuje się dobrze, a niewielki odsetek ocenia swoje zachowanie jako poprawne. Żaden z badanych uczniów nie ocenił swojego zachowania jako nieodpowiednie lub naganne.
- Tylko 38% uczniów klas 4-6 oraz 44% uczniów klas 7-8 deklaruje, że nigdy nie zdarzyło im się doświadczyć przemocy w szkole. Co czwarty z młodszych i co piąty ze starszych uczniów przyznaje, że doświadczają przemocy w szkole kilka razy w roku, a co piąty - kilka razy w miesiącu. Spora część uczniów przyznaje, że doświadcza przemocy rówieśniczej w szkole kilka razy w tygodniu lub nawet codziennie.
- Uzyskane wyniki wskazują, że duży odsetek uczniów doświadcza ze strony swoich kolegów i koleżanek w szkole zarówno przemocy fizycznej (np. bicie, szarpanie, kopanie), jak i psychicznej (zastraszanie, przezywanie, zabieranie pieniędzy).
- W sytuacji doświadczania przemocy młodszy uczniowie twierdzą, że powiedzieliby o tym rodzicom/opiekunom, wychowawcy, przyjacielowi lub pedagogowi/ psychologowi szkolnemu. Natomiast starsi uczniowie zwierzyliby się najchętniej rodzicom lub opiekunom, lub przyjacielowi. Te osoby cieszą się największym zaufaniem ankietowanych uczniów. Niepokojący jest fakt, że co czternasty z uczniów klas 4-6 oraz co dziesiąty z uczniów klas 7-8 nie powiedziałoby nikomu o tym, że doświadcza przemocy.
- Większość ankietowanych uczniów twierdzi, że gdyby wydarzyło im się coś niepokojącego, to zaufaliby swojemu rodzicowi lub opiekunowi i powiedzieli mu o swoim problemie. Co siódmy z uczniów nie zwierzyłby się rodzicowi lub opiekunowi w takiej sytuacji.
- Według uczniów w walce z przemocą w szkole pomocne byłoby przede wszystkim sprawiedliwe karanie winnych, zajęcia sportowe podczas których można wyładować swoje emocje, spotkania z pedagogiem lub psychologiem oraz wyrzucanie ze szkoły agresywnych uczniów.

- Otrzymane wyniki na temat jakości relacji rówieśniczych w badanych klasach powinny skłonić do rozwijania w szkole działań z zakresu zapobiegania agresji i przemocy oraz rozwiązywania konfliktów. Proponowana byłaby organizacja szkolnych warsztatów, podczas których dzieci i młodzież będą mieli okazję do wspólnego zastanowienia się nad alternatywnymi sposobami rozładowywania negatywnych emocji i skutecznymi sposobami rozwiązywania konfliktów, bez używania przemocy. Należy także ciągle udoskonalać szkolne systemy przeciwdziałania i reagowania na przemoc, w które włączać trzeba rodziców, od których dzieci i młodzież czerpią wzorce w zakresie stosowania przemocy jako rozwiązania codziennych problemów.
- Zdecydowana większość ankietowanych uczniów twierdzi, że czuje się w domu bezpiecznie, a także, że nigdy nie doświadczyli przemocy domowej. Jednakże co piąty z badanych uczniów klas 4-6 oraz co dziesiąty uczeń klas 7-8 przyznaje, że doznawał lub doznaje przemocy domowej. Uczniowie, którzy mają za sobą doświadczenie przemocy domowej przyznają, że doznawali przemocy psychicznej i fizycznej.
- Połowa ankietowanych uczniów twierdzi, że nie znają osobiście ani “ze słyszenia” osób doświadczających przemocy domowej. Pozostali przyznają, że znają takie osoby lub mają podejrzenia, że u osób które znają dochodzi do przemocy domowej.
- Wyniki badań wskazują, że dzieciom i młodzieży w gminie Belsk Duży nie jest obce zjawisko przemocy w cyberprzestrzeni. Co piąty z młodszych i co trzeci ze starszych uczniów doświadczył w przestrzeni internetowej zjawiska hatingu. Polega ono na otrzymywaniu obraźliwych komentarzy atakujących bezpośrednio osobę. Komentarze takie są widoczne publicznie w serwisach społecznościowych i często występują w formie zmasowanej – jeden negatywny komentarz powoduje falę kolejnych. Dla dorastającej młodzieży doświadczenie hatingu może być niezwykle traumatyczne. Okres dojrzewania jest czasem, gdy środowisko rówieśnicze stanowi najmocniejszy punkt odniesienia. Odrzucenie, a wręcz nienawiść ze strony innych młodych osób może stanowić zagrożenie dla poczucia własnej wartości i rozwijającej się tożsamości. Dodatkowo, co dziesiąty uczeń klas 4-6 oraz co piąty uczeń klas 7-8 padał też bardzo często ofiarą udostępniania ich prywatnej wiadomości innej osobie, a co ósmy ze starszych uczniów bardzo często otrzymywał wiadomości z wyzwiskami i obelgami.

3.3. Skala zjawiska przemocy na terenie gminy

W celu właściwego zaplanowania podejmowanych działań konieczne jest zdiagnozowanie i stałe monitorowanie rzeczywistego rozmiaru zjawiska przemocy domowej. Jednoznaczne określenie skali przemocy domowej jest trudne ponieważ instytucje i podmioty, które w swojej działalności mają bezpośredni lub pośredni kontakt z osobami dotkniętymi przemocą (ośrodki pomocy społecznej, sądy, policja, prokuratura, komisje rozwiązywania problemów alkoholowych, ośrodki wsparcia, organizacje pozarządowe) stosują różne formy typologii i klasyfikacji gromadzonych danych. Trudność oszacowania skali zjawiska przemocy domowej wynika również z jej specyfiki. Osoby doświadczające przemocy domowej w wielu przypadkach nie informują służb pomocowych ani nie składają zawiadomienia o przestępstwie. Wynika to z różnych powodów m.in. obawy przed sprawcą, brakiem wiary w możliwość skutecznego działania wymiaru sprawiedliwości, chęci zapomnienia o doznanej krzywdzie, ochrony sprawców i osób z nimi związanych przed cierpieniem, wstydu, obawy przed wykluczeniem społecznym i innych czynników. Przedstawione czynniki powstrzymujące przed ujawnieniem przemocy odgrywają szczególną rolę w obliczu czynów popełnianych przez osoby bliskie i znajome. Z tego też względu można przypuszczać, że znaczna liczba przypadków przemocy domowej pozostaje nieujawniona. Niejednokrotnie dopiero zgłoszenia składane przez sąsiadów, lekarzy, pracowników socjalnych czy nauczycieli dają podstawę ujawnienia faktu przemocy domowej.

Skala zjawiska przemocy domowej na terenie gminy Belsk Duży oszacowana została przy wykorzystaniu danych dot. zgłoszonych zdarzeń związanych z przemocą domową oraz procedury „Niebieskie Karty”. Od 2012 roku, od kiedy uprawnione do zakładania „Niebieskich Kart” są, poza policją, również inne instytucje, a każda założona Niebieska Karta trafia do Zespołu Interdyscyplinarnego, dane dotyczące skali zjawiska są szersze chociaż i tak przedstawiają zaledwie pewien odsetek tego zjawiska, bowiem obrazują wyłącznie liczby zgłoszonych aktów przemocy w rodzinie. Warto zauważyć, że zjawisko występowania przemocy domowej jest bardzo często związane z nadużywaniem alkoholu lub uzależnieniem od niego. Należy jednak zaznaczyć, że alkohol nie jest przyczyną przemocy.

Liczba sporządzanych wszczętych procedur Niebieskie Karty w gminie Belsk Duży wzrosła w porównaniu do lat poprzednich. W 2023 roku wszczęto 20 procedur natomiast w 2022 roku - 17, a w 2021 roku - 15. Najwięcej procedur dot. założenia Niebieskiej Karty wszczęli funkcjonariusze policji.

Może to wynikać z interwencyjnego charakteru podejmowanych przez policję działań i szerokich uprawnień policji. Do uprawnień policji zalicza się m.in. zatrzymanie sprawców przemocy domowej stwarzających w sposób oczywisty zagrożenie dla życia bądź zdrowia ofiar, a także mienia, wszczęcie postępowania przygotowawczego przeciwko sprawcy przemocy w przypadku stwierdzenia bądź popełnienia przestępstwa, zabezpieczenie dowodów popełnienia przestępstwa oraz podjęcie działań prewencyjnych wobec sprawcy przemocy. W pozostałych przypadkach osoby doznające przemocy same zgłaszają się do OPS-u, bądź zjawisko przemocy zostaje dostrzeżone przez pracownika socjalnego podczas wywiadu środowiskowego.

Tabela 1. Liczba założonych procedur “Niebieskie Karty” w gminie Belsk Duży w latach 2021-2023.

	2021	2022	2023
Ogółem, w tym przez:	15	17	20
Ośrodek Pomocy Społecznej	0	2	5
Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	0	0	0
Placówki służby zdrowia	0	0	0
Placówki szkolno-wychowawcze	0	1	0
Policję	15	14	15
Inne instytucje i organizacje	0	0	0

W 2023 roku Zespół Interdyscyplinarny w gminie Belsk Duży podejmowała działania w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mające na celu przeciwdziałanie temu zjawisku, zdiagnozowała problem przemocy w rodzinie, inicjowała interwencje w środowisku zagrożonym przemocą, inicjowała działania w stosunku do osób stosujących przemoc, a także rozpowszechniała informacje o instytucjach, osobach i możliwościach udzielania pomocy w środowisku lokalnym poprzez spotkania dzieci z dzielnicowym w szkołach oraz kolportaż ulotek.

Tabela 2. Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego w latach 2021-2023

	2021	2022	2023
Diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie	15	17	20
Podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu	15	17	20

przeciwdziałanie temu zjawisku			
Inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie	0	0	1
Rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielania pomocy w środowisku lokalnym	600 ulotek, spotkania dzieci z dzielnicowym w szkołach	800 ulotek, spotkania dzieci z dzielnicowym w szkołach	800 ulotek, spotkania dzieci z dzielnicowym w szkołach
Inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie	6	7	13

W gminie Belsk Duży funkcjonuje Gminny Punkt Konsultacyjno-Informacyjny. W 2023 roku w Punkcie udzielono pomocy 51 osobom, w tym 24 z problemem alkoholowym.

Tabela 3. Działalność Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego w gminie Belsk Duży w latach 2021-2023.

	2021	2022	2023
Liczba osób korzystających z pomocy Punktu	21	25	51
Osoby z problemem alkoholowym	12	14	24

3.4. Zasoby lokalne umożliwiające przeciwdziałanie zjawiska przemocy domowej

Warunkiem prowadzenia skutecznej walki z problemem przemocy domowej jest kooperacja wielu instytucji oraz interdyscyplinarność podejmowanych przez nie działań. Wszystkie instytucje i placówki w gminie powinny podejmować ścisłą współpracę tworząc tym samym efektywny system profesjonalnego wsparcia dla osób doznających przemocy. Gmina Belsk Duży posiada zasoby kadrowe, instytucjonalne i lokalowe niezbędne do efektywnego przeciwdziałania przemocy.

Na terenie gminy funkcjonują służby, które prowadzą działania mające na celu przeciwdziałanie przemocy domowej, takie jak m.in.: Zespół Interdyscyplinarny, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Obszar działań wymienionych instytucji obejmuje m.in: konsultacje, poradnictwo, działania w ramach procedury Niebieskie Karty, udzielanie wsparcia finansowego, przygotowywanie i realizację społecznych kampanii edukacyjnych, informowanie na temat dostępnych usług pomocowych, edukację dotyczącą zjawiska przemocy oraz wiele innych.

W gminie Belsk Duży funkcjonuje Gminny Punkt Konsultacyjno-Informacyjny. W 2023 roku w Punkcie udzielono pomocy 51 osobom, w tym 24 z problemem alkoholowym.

Ze zjawiskiem przemocy w swojej codziennej pracy stykają się również funkcjonariusze policji, pracownicy placówek oświatowych, a także pracownicy placówek ochrony zdrowia.

Zadaniami funkcjonariuszy policji są w szczególności: realizacja procedury Niebieskie Karty, podejmowanie interwencji, monitorowanie sytuacji rodziny dotkniętej problemem przemocy, udzielanie informacji na temat możliwych form pomocy, zatrzymanie sprawcy przemocy, jeżeli stwarza zagrożenie dla ludzkiego życia lub zdrowia, wszczęcie postępowania przygotowawczego przeciwko sprawcy przemocy w przypadku zgłoszenia lub stwierdzenia popełnienia przestępstwa, zabezpieczenie dowodów popełnienia przestępstwa, podjęcie działań prewencyjnych wobec sprawcy przemocy oraz zabezpieczenie dzieci w sytuacji zagrożenia zdrowia lub życia.

W obszarze działań pracowników placówek oświatowych znajdują się: realizacja programów w zakresie profilaktyki i prewencji przemocy, udział w społecznych kampaniach edukacyjnych, realizacja procedury Niebieskiej Karty, obserwacja symptomów przemocy i reagowanie na nie w sposób efektywny, wspieranie i współpraca z rodzinami dzieci.

Placówki ochrony zdrowia prowadzą diagnostykę, udzielają pełnej informacji o możliwościach pomocy i wsparcia, prowadzą terapię, a także realizują procedurę Niebieskie Karty.

3.5. Analiza SWOT

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy zjawiska przemocy domowej wykonano analizę SWOT pozwalającą na identyfikację czterech kategorii czynników mających strategiczne znaczenie w prowadzeniu działań ukierunkowanych na rozwiązywanie problemów społecznych, szczególnie w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej: mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń.

MOCNE STRONY (Strengths) - są to czynniki wewnętrzne pozytywne - atuty, walory, zalety gminy, które w sposób pozytywny wyróżniają ją w otoczeniu. Zalety te należy efektywnie wykorzystywać i wzmacniać.

- działalność Zespołu Interdyscyplinarnego,
- funkcjonowanie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej,
- dobrze przygotowana i stale doskonaląca umiejętności kadra instytucji działających na rzecz rodziny,
- funkcjonowanie Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego,
- działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,

- wykorzystanie narzędzia jakim jest procedura „Niebieskie Karty”,
- stałe diagnozowanie środowiska lokalnego w zakresie zagrożeń społecznych,
- prowadzenie działań profilaktycznych wśród dzieci i młodzieży w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej,
- prowadzenie działań profilaktycznych dla całej społeczności lokalnej,
- monitorowanie prowadzonych działań w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej,
- koordynacja działań instytucji pracujących na rzecz rodzin zagrożonych przemocą domową.

SŁABE STRONY (*Weaknesses*) są to czynniki wewnętrzne negatywne będące konsekwencją problemów społecznych i ograniczeń zasobów w gminie. Zadaniem gminy jest dążenie do ich wyeliminowania.

- występowanie zjawiska przemocy, które jest silnie zakorzenione w obyczajowości, utrwalone i podtrzymywane przez stereotypy,
- wpływ pandemii i izolacji społecznej na wzrost przemocy domowej, a w tym także na trudność w rozpoznaniu osób doświadczających przemocy domowej,
- brak posterunku policji na terenie gminy,
- niechęć do reagowania i zgłaszania przypadków występowania przemocy domowej,
- niedostateczne wsparcie dla osób doznających przemocy domowej,
- brak na terenie gminy organizacji pozarządowych zajmujących się uzależnieniami i przemocą w rodzinie,
- niedostateczna liczba oddziaływań profilaktycznych i edukacyjnych w zakresie pomocy psychologiczno –pedagogicznej na rzecz rodziny i dziecka,
- niewystarczająca infrastruktura socjalna gminy.

SZANSE (*Opportunities*) - są to wszelkie istniejące lub przewidywane czynniki i zjawiska zachodzące w otoczeniu gminy, które odpowiednio wykorzystane mogą stać się impulsem do jej rozwoju oraz pomocą osłabić wpływ ewentualnych pojawiających się zagrożeń.

- zmiana postaw społecznych,
- zwiększenie wiedzy mieszkańców na temat przeciwdziałania zjawisku domowej, a także cyberprzemocy,
- zwiększenie świadomości mieszkańców na temat instytucji, do których mogą się zgłosić w sytuacji wystąpienia przemocy w ich środowisku,

- zacieśnienie współpracy między instytucjami działającymi w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej,
- możliwość realizowania programów profilaktycznych, warsztatów w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej skierowanych do dzieci i młodzieży,
- możliwość podnoszenia kwalifikacji osób działających w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej,
- możliwość pozyskiwania środków z różnych źródeł finansowania,
- wprowadzenie w 2023 r. nowych rozwiązań prawno-systemowych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.

ZAGROŻENIA (*Threats*) są to zewnętrzne negatywne czynniki i zjawiska zachodzące w otoczeniu gminy, które stanowią lub mogą stanowić barierę w jej funkcjonowaniu i rozwoju oraz utrudniać rozwiązywanie problemów społecznych.

- istniejące w społeczeństwie przekonania i stereotypy dot. przemocy,
- przyzwolenie społeczne na stosowanie przemocy domowej,
- możliwa niechęć do współpracy osób doświadczających przemocy domowej,
- wzrost liczby osób wymagających oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych oraz psychologiczno-terapeutycznych,
- poczucie bezsilności, bezradności wśród osób pracujących na rzecz przeciwdziałania przemocy, a w tym możliwość wypalenia zawodowego wśród pracowników,
- występowanie zjawiska uzależnienia m.in. od alkoholu i substancji psychoaktywnych wpływające na występowanie przemocy domowej,
- zagrożenia dla życia rodzinnego ze strony uzależnień behawioralnych,
- osłabienie autorytetu rodziny i więzi międzypokoleniowych,
- negatywne skutki społeczne epidemii COVID-19 i aktualnej sytuacji ekonomicznej (inflacja) oraz międzynarodowej (konflikt wojenny).

Rozdział IV.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Gminy Belsk Duży na lata 2024 – 2030

4.1 Adresaci

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Gminy Belsk Duży na lata 2024 – 2030 skierowany jest do:

- osób doświadczających przemocy domowej,
- osób stosujących przemoc domową,
- świadków przemocy domowej,
- społeczności lokalnej, w tym osób zagrożonych przemocą domową,
- przedstawicieli służb, instytucji i organizacji pozarządowych – podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.

4.2 Realizatorzy

Realizatorami Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Gminy Belsk Duży na lata 2024 – 2030 są:

- Urząd Gminy,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Zespół Interdyscyplinarny,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Gminny Punkt Konsultacyjno-Informacyjny,
- Placówki oświatowe z terenu gminy,
- Komenda Powiatowa Policji,
- Sąd Rejonowy,
- Prokuratura Rejonowa,

- Ośrodki Zdrowia,
- Poradnia Leczenia Uzależnień,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie,
- Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna,
- Organizacje pozarządowe,
- Kościół,
- Społeczność lokalna.

4.3 Cele i zadania

Głównym celem wyznaczonym w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Gminy Belsk Duży na lata 2024 – 2030 jest:

Zwiększenie skuteczności systemu przeciwdziałania przemocy domowej oraz zmniejszenie skali tego zjawiska na terenie gminy Belsk Duży.

Osiągnięciu celu głównego ma służyć realizacja przedstawionych poniżej celów szczegółowych. Poniższe cele i kierunki działań są zgodne z Rządowym Programem Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024–2030.

I CEL SZCZEGÓŁOWY: Zintensyfikowanie działań w zakresie ochrony i udzielania pomocy osobom doznającym przemocy domowej.

Kierunki działań:

1. Aktywna działalność Zespołu Interdyscyplinarnego,
2. Utworzenie i funkcjonowanie grup diagnostyczno-pomocowych,
3. Realizowanie procedury „Niebieskie Karty”,
4. Aktywna działalność Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego,
5. Prowadzenie poradnictwa socjalnego, psychologicznego, dla osób doświadczających przemocy domowej, a także prowadzenie pracy socjalnej,
6. Zapewnienie bezpieczeństwa osobom doświadczającym przemocy domowej poprzez np. zapewnienie schronienia, udzielenie pomocy finansowej i rzeczowej,
7. Udzielanie bezpiecznego schronienia dzieciom doznającym przemocy,

8. Upowszechnianie informacji w zakresie możliwości i form uzyskania pomocy w szczególności: medycznej, psychologicznej, pedagogicznej, prawnej, socjalnej, zawodowej i rodzinnej,
9. Zapewnienie sprawnego systemu współpracy służb we wdrażaniu procedury z art. 12a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej,
10. Publikowanie na stronie internetowej Urzędu Gminy informacji o lokalnym systemie pomocy i wsparcia osób uwikłanych w zjawisko przemocy domowej.

Wskaźniki:

- liczba spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego,
- liczba utworzonych grup diagnostyczno-pomocowych,
- liczba założonych Niebieskich Kart,
- liczba przeprowadzonych specjalistycznych porad w Punkcie Konsultacyjno-Informacyjnym,
- liczba osób korzystających z poradnictwa,
- liczba opracowanych i upowszechnionych materiałów informacyjnych dot. przemocy domowej,
- liczba osób, którym udzielono pomocy finansowej i rzeczowej,
- liczba osób i rodzin dotkniętych przemocą domową którym udzielono bezpiecznego schronienia,
- liczba dzieci, którym udzielono bezpiecznego schronienia,
- liczba dzieci, którym zapewniono ochronę w trybie art. 12a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej, w związku z bezpośrednim zagrożeniem życia lub zdrowia.

II CEL SZCZEGÓŁOWY: Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących, a także podejrzanych o przemoc domową

Kierunki działań:

1. Prowadzenie rozmów z osobami nadużywającymi alkoholu i stosującymi przemoc domową,
2. Informowanie o konsekwencjach stosowania przemocy domowej, o możliwościach podjęcia leczenia lub terapii dla osób stosujących przemoc domową,

3. Podejmowanie działań wobec osób stosujących przemoc domową w ramach procedury „Niebieskie Karty”,
4. Kierowanie wniosków do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w sprawie zastosowania obowiązku podjęcia leczenia odwykowego w związku z nadużywaniem alkoholu,

Wskaźniki:

- liczba osób uczestniczących w programach,
- liczba osób, które ukończyły program korekcyjno-edukacyjnych lub psychologiczno-terapeutyczny,
- liczba interwencji dotyczących przemocy domowej,
- liczba osób podejrzanych o stosowanie przemocy,
- liczba założonych i zakończonych Kart w ramach procedury „Niebieskie Karty”,
- liczba osób, wobec których podjęto działania monitorujące po zakończeniu procedury „Niebieskie Karty”,
- liczba złożonych zawiadomień ws. wykroczenia z art. 66c Kodeksu Wykroczeń,
- liczba skierowanych wniosków do GKRPA.

III CEL SZCZEGÓŁOWY: Zintensyfikowanie działań profilaktycznych i edukacja społeczna w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej

Kierunki działań:

1. Monitorowanie zjawiska występowania przemocy na terenie gminy Belsk Duży,
2. Analiza danych statystycznych zgromadzonych w ramach procedury „Niebieskie Karty”,
3. Realizowanie porad oraz interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej,
4. Edukowanie dzieci i młodzieży w zakresie radzenia sobie z przejawami agresji i przemocy, w tym w zakresie przeciwdziałania przemocy i cyberprzemocy,
5. Podnoszenie wiedzy społeczności lokalnej (w tym także rodziców) na temat przemocy domowej m.in. poprzez organizowanie prelekcji, spotkań rodzinnych itp.,

6. Promowanie wzorów dobrego rodzicielstwa wolnego od przemocy, krzywdzenia i zaniedbywania np. poprzez prowadzenie warsztatów umiejętności wychowawczych i konsultacji dla rodziców,
7. Podnoszenie wiedzy społeczności lokalnej na temat przemocy domowej poprzez upowszechnianie materiałów edukacyjno-informacyjnych (np. plakatów, broszur, ulotek), w tym na temat przemocy ekonomicznej i cyberprzemocy oraz innych zagrożeń ze strony nowoczesnych technologii komunikowania,
8. Rozpowszechnianie informacji o instytucjach udzielających pomocy w sytuacjach doświadczania przemocy domowej (np. w formie bezpłatnego informatora),
9. Prowadzenie działań profilaktycznych dotyczących zapobiegania przemocy domowej (w szczególności wobec dzieci, kobiet, osób starszych lub niepełnosprawnych),
10. Podnoszenie świadomości społecznej w zakresie zjawiska przemocy i sposobów radzenia sobie z problemem poprzez: organizację lokalnych akcji i kampanii lub przyłączenie się do ogólnokrajowych kampanii społecznych na temat przeciwdziałania przemocy domowej.

Wskaźniki:

- liczba wszczętych, kontynuowanych i zakończonych procedur „Niebieska Karta”,
- liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego,
- liczba przeprowadzonych warsztatów, programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży oraz liczba uczestników ww. działań,
- liczba placówek oświatowych realizujących programy profilaktyczne,
- liczb udzielonych porad oraz interwencji,
- liczba zorganizowanych prelekcji dla społeczności lokalnej oraz liczba uczestników,
- liczba przeprowadzonych spotkań, pogadanek profilaktycznych dla rodziców oraz liczba uczestników,
- liczba zrealizowanych godzin edukacyjnych w ramach programów profilaktycznych,
- liczba zorganizowanych akcji lokalnych/kampanii społecznych na temat przeciwdziałania przemocy domowej, w których gmina uczestniczyła oraz liczba uczestników,
- liczba lokalnych i ogólnokrajowych kampanii społecznych, w których uczestniczyła gmina.

IV CEL SZCZEGÓŁOWY: Zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług

Kierunki działań:

1. Systematyczne prowadzenie szkoleń dla wszystkich przedstawicieli kadr, podejmujących działania na rzecz rodzin dotkniętych przemocą domową (w tym szczególności zadbanie o sferę psychiczną pracowników poprzez szkolenia z zakresu radzenia sobie ze stresem, motywacji, a także przeciwdziałania wypaleniu zawodowemu),
2. Zapewnienie dostępu pracownikom zaangażowanym w przeciwdziałanie przemocy domowej dostępu do specjalistycznej literatury, materiałów edukacyjnych,
3. Stała współpraca i wymiana doświadczeń pomiędzy podmiotami zaangażowanymi w przeciwdziałanie przemocy domowej.

Wskaźniki:

- liczba przeprowadzonych szkoleń,
- liczba uczestników szkoleń,
- liczba superwizji i innych form wsparcia,
- liczba zakupionych i udostępnionych materiałów edukacyjnych dla pracowników pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej.

4.4. Źródła finansowania

Źródłami finansowania przedsięwzięć przewidzianych do realizacji Programu będą środki własne gminy na realizację zadań związanych z przeciwdziałaniem przemocy domowej oraz inne środki np. z budżetu samorządu województwa, budżetu państwa, funduszy organizacji pozarządowych lub funduszy Unii Europejskiej.

4.5 Monitoring i ewaluacja

Realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Gminy Belsk Duży na lata 2024 – 2030 podlega monitoringowi, który będzie prowadził Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej przy współpracy z Zespołem Interdyscyplinarnym. Monitoring polegać będzie na corocznym, systematycznym zbieraniu i analizowaniu informacji dotyczących realizowanych działań od podmiotów zaangażowanych w realizację Programu. Monitoring Programu umożliwi analizę realizacji podejmowanych działań, a także pozwoli na ocenę ich skuteczności i efektywności. W celu

oceny stopnia wdrożenia działań zostaną wykorzystane wskaźniki monitoringowe dotyczące każdego założonego celu szczegółowego.

W celu rzeczywistej oceny stopnia realizacji Programu przeprowadzona zostanie ewaluacja. Jej zadaniem jest ocena czy działania założone w Programie przynoszą zamierzone efekty. Ewaluacja Programu będzie miała charakter ilościowy i jakościowy.

Ewaluacja ilościowa zostanie przeprowadzona na podstawie analizy porównawczej danych liczbowych dotyczących skali zjawiska przemocy domowej na terenie gminy zawartych w sporządzanych sprawozdaniach.

Ewaluacja jakościowa polegała będzie na analizie porównawczej dokumentacji Niebieskich Kart obrazującej skalę i specyfikę zjawiska przemocy domowej w gminie w stosunku do roku poprzedniego i lat ubiegłych. Dokonana zostanie także analiza porównawcza liczby wszczętych procedur Niebieskie Karty względem liczby zakończonych procedur w danym roku w związku z ustaniem przemocy domowej lub uzasadnione przypuszczenie o zaprzestaniu stosowania przemocy domowej. Analiza ta pozwoli zaobserwować jakie zmiany zaszły w zakresie zjawiska przemocy, w tym także czy zjawisko to uległo zmniejszeniu. Ewaluacja jakościowa pozwoli na ocenę skuteczności działań podejmowanych w ramach Programu, a w szczególności ilości i jakości posiadanych zasobów, funkcjonalności opracowanych procedur, skuteczności form i metod pracy oraz poziomu realizacji zadań.

Działania w ramach monitoringu i ewaluacji dostarczą również informacji dotyczących ewentualnych potrzeb związanych z wprowadzeniem modyfikacji najważniejszych kierunków działań celem maksymalizacji zamierzonych efektów realizacji Programu.